लोक सेवा आयोग
नेपाल शिक्षा सेवा, शिक्षा प्रशासन समूह, सामाजिक शिक्षा उपसमूहको राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणी पदको खुल्ला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र :- सामाजिक शिक्षा सम्बन्धी विषय

Section A- 30 Marks

१. सामाजिक अध्ययन (Social Studies) को परिचय : १०%

१.१ अवधारण, आवश्यकता, महत्व र क्षेत्र
१.२ लक्ष्य, उद्देश्य र अन्य विषयसंग यसको सम्बन्ध
१.३ सामाजिक अध्ययन र सामाजिक विज्ञानबीच भिन्नता
१.४ नेपालमा सामाजिक अध्ययनको विकास र वर्तमान स्थिति

२. सामाजिक अध्ययन पाठ्यक्रमका आधारहरु १०%

२.१ सामाजिक विज्ञानहरु
२.२ सामाजिक चाहना
२.३ बाल मनोविज्ञान

३. सामाजिक अध्ययनमा विषयवस्तुको संगठन : १०%

३.१ मुख्य विषयको रुपमा (As a core subject)
३.२ एक छुट्टै विषयको रुपमा (As a separate subject)
३.३ एकीकृत विषयको रुपमा (As an integrated subject)

Section B- 30 Marks

४. सामाजिक अध्ययनका सीपहरु १०%

४.१ वाचन सीपहरु (Reading Skills)
४.२ बौद्धिक सीपहरु (Intellectual skills)
४.३ सामाजिक सीपहरु (Social skills)

५. सामाजिक अध्ययनको शैक्षणिक रणनीतिहरु (Teaching Strategies of Social Studies) १०%

५.१ शैक्षणिक योजनाहरु (Instructional plans) - किसिम, महत्व र प्रयोग
५.२ शिक्षण विधिहरु (Teaching methods) - किसिम, महत्व र प्रयोग
५.३ शिक्षण प्रविधिहरु (Teaching techniques) - किसिम, महत्व र प्रयोग
५.४ शिक्षण सामग्रीहरु (Teaching materials) - किसिम, महत्व र प्रयोग

१०. सामाजिक अध्ययनको मूल्याङ्कन (Evaluation of Social Studies) १०%

१०.१ परीक्षा र मूल्याङ्कनका साधनहरु र सीप परीक्षणका उपायहरु
१०.२ अभिलेखन तथा अभिलेखको प्रयोग, महत्व र उपयोगिता
१०.३ नैतिक आचरण र सामाजिक विकासमा लेखाजोखा र मूल्याङ्कको महत्व

Section C- 20 Marks

६. सामाजिक अध्ययन र समुदायबीच अन्तर्सम्बन्ध (Inter-relationship between Social Studies and community) १०%

६.१ समुदाय ज्ञानको भण्डार एवम् प्रयोगशाला
६.२ समुदायमाथि सामाजिक अध्ययनको प्रभाव
६.३ शैक्षिक भ्रमण एवम् स्रोत व्यक्ति

७. समसामयिक सामाजिक घटनाहरु र सामाजिक अध्ययन विषयको अध्ययन -अध्यापनबीच सम्बन्ध १०%

- ७.१ समसामयिक घटनाहरु र सामाजिक अध्ययन विषयको अध्ययन-अध्यापनवीच सम्बन्ध
- ७.२ समसामयिक घटनाहरुमा सामाजिक अध्ययन विषयको अध्ययन-अध्यापनको भूमिका
- ७.३ सामाजिक अध्ययन विषयको अध्ययन-अध्यापनको भूमिका
- ७.४ समसामधिक घटनाहरु अध्यापन गराउने प्रक्रिया एवम् सामग्रीहरु

Section D- 20 Marks

८. विद्यालयस्तरीय सामाजिक अध्ययनको पाठ्यक्रम विश्लेषण (कक्षा १ देखि १२ सम्म) १०%

- ८.१ पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक र शिक्षा निर्देशिका
  - ८.१.१ पाठ्यक्रमको उद्देश्य, क्षेत्र र कमको विश्लेषण
  - ८.१.२ पाठ्यपुस्तकको भौतिक एवम् प्राज्ञिक पक्षको विश्लेषण
  - ८.१.३ शिक्षक निर्देशिकाको उपयोगिता
- ८.२ सामाजिक अध्ययनको पाठ्यकम, पाठ्यपुस्तक र पाठ्यसामग्रीहरु निर्माण, विकास र वितरण प्रक्रिया
  - ८.२.१ पाठ्यक्रम विकास केन्द्रको सामान्य परिचय र कार्य
  - ८.२.२ पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक विकास प्रक्रिया
  - ८.२.३ पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक र पाठ्यसामग्रीहरु वितरण प्रक्रिया
- ८.३ पाठ्यक्रम कार्यान्वयनःसमस्या र समाधानका उपाय
  - ८.३.१ विषय र पाठ्भार
  - ८.३.२ शिक्षक प्रशिक्षण
  - ८.३.३ अध्ययन-अध्यापन, मूल्याङ्कन, अभिलेखन र प्रतिवेदन

९. नेपालमा विद्यालयस्तरीय सामाजिक अध्ययनको पाठ्यक्रम सम्बन्धी अध्ययन-अनुसन्धानबारे सामान्य जानकारी १०%

द्वितीय पत्रको एकाईहरुको प्रश्नसंख्या निम्नानुसार हुनेछ

द्वितीय पत्रका खण्ड	A			B			C		D	
द्वितीय पत्रका एकाई	1	2	3	4	5	10	6	7	8	9
प्रश्न संख्या	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

लोक सेवा आयोग

.

विषयगत नमूना प्रश्नहरु (Sample questions)

१. सामाजिक अध्ययनको अर्थसहित यसको अवधारणले समाज विकासका लागि कत्तिको मद्दत पुऱ्याउन सक्तछ ? संक्षेपमा समीक्षा गर्नुहोस् ।

२. प्राथमिक तहमा सामाजिक अध्ययन विषयलाई एकीकृत विषयको रुपमा अध्ययन-अध्यापन गरानुको तीनवटा कारणसहित यसको महत्व उल्लेख गर्नुहोस ?

३. पाँचवटा सामाजिक सीपहरुको संक्षेपमा अर्थ वर्णन गरी एउटा सूची बनाउनु होस् ।

४. सामाजिक अध्ययनको अध्यापनका लागि स्थानीय शैक्षिक सामग्री बढी उपयोगी हुन्छन् भन्ने भनाई सार्थक बनाउने कारणहरु खुलाई संक्षिप्त चर्चा गर्नुहोस ।

५. माध्यमिक तहको सामाजिक अध्ययन पाठ्यक्रमको विषयवस्तु र समुदायबीच कस्तो किसिमको सम्बन्ध हुनुपर्छ भन्ने देखाउन प्रयास गरिएको छ विवेचना गर्नुहोस ।

६. नेपालको वर्तमान परिप्रेच्छमा घटीरहने सामाजिक घटनाहरुलाई दृष्टिगत गरी ती घटनाहरुलाई देश विकासको गतितिर डोऱ्याउन अपनाउन सकिने तीनवटा उपायहरु छुट्याउनुहोस ।

७. निम्न माध्यामिक विद्यालय स्तरको सामाजिक अध्ययन विषयको पाठ्पुस्तक कसरी निर्माण गरिन्छ ? उल्लेख गर्नुहोस र यसमा देखिएका त्रुटिहरु निराकणका लागि सुझावहरु दिनुहोस ।

८. माध्यमिक विद्यालय स्तरको सामाजिक अध्ययन विषय अध्यापनमा शिक्षक प्रशिक्षणले कत्तिको सघाउ पुऱ्याईआएको छ समिक्षात्मक बुँदाहरु लेखी सुधारको लागि सुझावहरु दिनुहोस

९. उच्च माध्यमिक शिक्षा स्तरको सामाजिक अध्ययनका सीपहरु परिक्षणका उपायहरु के के हुन सक्दछन, चारवटा उपायहरुको सूचीसहित प्राथमिकता क्रममा कुन अघि कुन पछि अपनाउने हो क्रमशः उल्लेख गर्नुहोस् ।

लोक सेवा आयोग